

e-δησεόγραμμα

ΜΗΝΙΑΙΟ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ
ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.)

Περιεχόμενα

Τα Νέα του ΕΙΝΥΑΕ	3
Νομοθετικά Νέα	6
Εργασιακά & Περιβαλλοντικά Νέα	8
Ευρωπαϊκά Νέα	12
Διεθνή Νέα	14
Χρήσιμες Διασυνδέσεις	15
Προτεινόμενες Εκδόσεις	18
Συνέδρια	19
Βιβλιογραφία	25
Ιστορικό e-ηλεκτρονικό αρχείο	29
Ομάδα εργασίας	30

28 Απριλίου 2008

Παγκόσμια ημέρα για την υγεία και την ασφάλεια

«Η ζωή μου, η εργασία μου, η ασφαλής εργασία μου»

«Διαχείριση κινδύνου στο εργασιακό περιβάλλον»

**Slogan: My life, my work, my safe work
Managing Risk in the Work Environment**

Η εργασία έχει πάντα δύο όψεις, σαν τον Ιανό, το θεό των Ρωμαίων.

Η μία είναι η χαρούμενη. Ο εργαζόμενος πραγματώνει τις επιθυμίες του με το να προσφέρει τις γνώσεις και την εμπειρία του στον εργοδότη αντί καταβολής μισθού.

Η άλλη όψη είναι η βλοσυρή. Το εργασιακό περιβάλλον αποτελεί μια εν δυνάμει πηγή επαγγελματικών κινδύνων, οι οποίοι στη χείριστη των περιπτώσεων εξαφανίζουν την ίδια την ανθρώπινη ύπαρξη, ή της αποστερούν τη δυνατότητα να συμμετέχει ενεργά στο οικονομικό και κοινωνικό γίγνεσθαι.

Η ζωή είναι λοιπόν άρρηκτα συνδεδεμένη με την εργασία, η οποία για να αποτελεί πηγή ευτυχίας πρέπει να είναι ασφαλής. Είναι χαρακτηριστικό το θέμα της φετινής Παγκόσμιας Ημέρας για την Υγεία και την Ασφάλεια, που κάθε χρόνο διοργανώνει η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας, τοποθετώντας τη διαχείριση του κινδύνου στο κέντρο της όλης προβληματικής.

Η σωστή διαδικασία πρόληψης του επαγγελματικού κινδύνου προϋποθέτει την αναγνώρισή του μέσω τεσσάρων απλών, αλλά συγχρόνως σημαντικών βημάτων, που περιγράφονται στην ετήσια Έκθεση του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας.

Στη διαδικασία πρόληψης όλοι διαδραματίζουν κάποιο ρόλο: εργοδότες, εργαζόμενοι, κυβερνήσεις, ο καθένας με διακριτούς ρόλους, μεγιστοποιώντας έτσι το προσδοκώμενο αποτέλεσμα που είναι η μείωση των εργατικών ατυχημάτων και των επαγγελματικών ασθενειών.

Όταν αναφερόμαστε στο ατύχημα εννοούμε το τυχαίο συμβάν που προκαλεί βλάβη ή ζημιά.

Πόσα όμως από τα εργατικά ατυχήματα θα μπορούσαν να αποφευχθούν, εάν η γνώση του κινδύνου και η ορθή διαχείρισή του περιορίζαν την εγγενή αβεβαιότητα;

Το ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε., στο πλαίσιο της Παγκόσμιας Ημέρας για την Υγεία και την Ασφάλεια στην Εργασία μετέφρασε την ως άνω Έκθεση, η οποία βρίσκεται διαθέσιμη στην ιστοσελίδα του.

Επίσης, εκτύπωσε και διαθέτει δωρεάν την αφίσα που συνοδεύει την παγκόσμια αυτή ημέρα, όπως και ένα σχετικό φυλλάδιο.

Είμαστε βέβαιοι, ότι το υλικό που δημιουργήσαμε θα χρησιμοποιηθεί κατάλληλα απ' όλους εκείνους που ασχολούνται με την επαγγελματική υγεία και ασφάλεια και έχουν ως χρέος τους τη διασφάλιση της ζωής των εργαζομένων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

Ο Γενικός Διευθυντής

Μηνάς Αναλυτής

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ILO) κάθε χρόνο σε όλο τον κόσμο:

2.200.000 άνθρωποι πεθαίνουν από εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες (10% αύξηση τα τελευταία χρόνια)

Σε περίπου 270.000.000 εργαζομένους συμβαίνει εργατικό ατύχημα

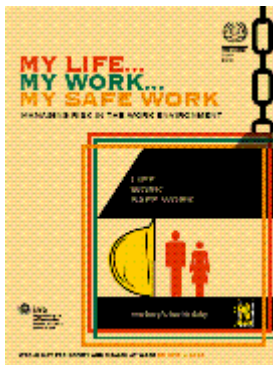
160.000.000 νέες περιπτώσεις επαγγελματικών ασθενειών

440.000 εργαζόμενοι χάνουν την ζωή τους από επικίνδυνες ουσίες (100.000 από αμιάντο)

Ένας εργαζόμενος πεθαίνει κάθε 15 δευτερόλεπτα, 6.000 κάθε μέρα

Το συνολικό κόστος των ατυχημάτων και των ασθενειών ανέρχεται ετησίως στο 4% του ακαθάριστου παγκόσμιου προϊόντος.

Η διεθνής Οργάνωση Εργασίας καθιέρωσε την 28^η Απριλίου, από το 2001, ως «Παγκόσμια Ημέρα για την Υγεία και την Ασφάλεια στην Εργασία» με στόχο την ευαισθητοποίηση κυβερνήσεων εργοδοτών και εργαζομένων στη βελτίωση των συνθηκών υγείας και ασφάλειας στην εργασία, την πρόληψη και τη μείωση των εργατικών ατυχημάτων και των επαγγελματικών ασθενειών.

Η παγκόσμια ημέρα για την υγεία και την ασφάλεια είναι μια διεθνής καμπάνια που προάγει την ασφαλή, υγιή και αξιοπρεπή εργασία. Όπως κάθε χρόνο εκδηλώσεις γίνονται σε όλο τον κόσμο και σε πολλά κράτη συμμετέχουν και οι κυβερνήσεις.

Το υλικό της καμπάνιας (έκθεση, αφίσα και άλλο υλικό) θα το βρείτε στην παρακάτω διεύθυνση: <http://www.ilo.org/public/english/protection/safework/worldday/index.htm>

Συμμετοχή του ΕΛΙΝΥΑΕ στον εορτασμό της 28^{ης} Απριλίου 2008

Το ΕΛΙΝΥΑΕ στα πλαίσια αυτής της καμπάνιας μετάφρασε την έκθεση του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας και τη διαθέτει στην ιστοθέση του (www.elinyae.gr), μετέφρασε, ανατύπωσε και διένειμε την αφίσα για τον φετινό εορτασμό και δημιούργησε και διένειμε ένα φυλλάδιο σχετικό με τη μέρα αυτή (το συγκεκριμένο υλικό θα το βρείτε στα γραφεία του Ινστιτούτου Λιοσίων 143 και Θειρσίου 6, στον 4^ο όροφο, στα γραφεία των παραρτημάτων του, και στην ιστοθέση του.

ΤΑ ΝΕΑ ΤΟΥ ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.

ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΕΚ ΑΘΗΝΑΣ

Το κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. στην Αθήνα, σύμφωνα με τον προγραμματισμό του, **υλοποίησε** τα παρακάτω σεμινάρια:

1. Ένα σεμινάριο Τεχνικών Ασφάλειας Α΄ κατηγορίας με θέμα «Υγιεινή και Ασφάλεια – Πρόληψη Ατυχημάτων». Το πρόγραμμα συνολικής διάρκειας εκατό (100) ωρών, περιλαμβάνει εβδομήντα πέντε (75) ώρες θεωρία και είκοσι πέντε (25) ώρες πρακτική. Το πρόγραμμα το παρακολούθησαν δέκα οκτώ (18) άτομα επιπέδου ΑΕΙ - ΤΕΙ ,από τις 17.03.08 έως τις 15.04.08.
2. Ένα σεμινάριο Εργοδοτών Γ΄ κατηγορίας, με θέμα «Υγιεινή και Ασφάλεια της Εργασίας». Το πρόγραμμα συνολικής διάρκειας δέκα (10) ωρών, παρακολούθησαν είκοσι επτά (27) άτομα, στις 17/03/08 & 19/03/08.
3. Ένα σεμινάριο με τίτλο «Υγιεινή και Ασφάλεια – Πρόληψη Ατυχημάτων», το οποίο απευθύνεται σε πολιτικό και στρατιωτικό προσωπικό του ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΥ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑΣ. Το πρόγραμμα διάρκειας εβδομήντα (70) ωρών, το παρακολούθησαν συνολικά είκοσι πέντε (25) άτομα, στις 31/03/2008 έως τις 11/04/2008.
4. Ένα επιμορφωτικό σεμινάριο σε θέματα επαγγελματικής υγείας, το οποίο απευθύνεται σε Ιατρούς του ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΥ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑΣ. Το πρόγραμμα διάρκειας τριάντα (30) ωρών, το παρακολούθησαν συνολικά είκοσι πέντε (25) άτομα στις 11.04.08 έως τις 14.04.08.
5. Ένα ενδοεπιχειρησιακό σεμινάριο, με θέμα «Υγιεινή και Ασφάλεια στην Εργασία», σε συνεργασία με τον Σύλλογο Νοσηλευτριών / των Χειρουργείου. Το σεμινάριο διάρκειας πέντε (5) ωρών, το παρακολούθησαν περίπου πενήντα επτά (57) άτομα, στις 28.03.08.
6. Ένα σεμινάριο Εργοδοτών Γ΄ κατηγορίας, με θέμα «Υγιεινή και Ασφάλεια της Εργασίας». Το πρόγραμμα συνολικής διάρκειας δέκα (10) ωρών, υλοποιήθηκε , κατά τις ημερομηνίες 31.03.08 & 02.04.08..

Επίσης **θα υλοποιήσει** :

1. Ένα σεμινάριο για Τεχνικούς Ασφάλειας Α΄ κατηγορίας με θέμα «Υγιεινή και Ασφάλεια – Πρόληψη Ατυ-

χημάτων». Το πρόγραμμα συνολικής διάρκειας εκατό (100) ωρών, περιλαμβάνει εβδομήντα πέντε (75) ώρες θεωρία και είκοσι πέντε (25) ώρες πρακτική. Το σεμινάριο θα διεξαχθεί στην Ρόδο και θα το παρακολουθήσουν είκοσι (20) άτομα επιπέδου ΑΕΙ - ΤΕΙ, κατά τις ημερομηνίες 02.05.08 – 08.06.08.

2. Ένα σεμινάριο για Τεχνικούς Ασφάλειας Α΄ κατηγορίας με θέμα «Υγιεινή και Ασφάλεια – Πρόληψη Ατυχημάτων». Το πρόγραμμα συνολικής διάρκειας εκατό (100) ωρών, περιλαμβάνει εβδομήντα πέντε (75) ώρες θεωρία και είκοσι πέντε (25) ώρες πρακτική. Το πρόγραμμα θα υλοποιηθεί κατά τις ημερομηνίες 19.05.08 – 13.06.08.

Προγραμματίζονται σεμινάρια για Τεχνικούς Ασφάλειας Α΄ κατηγορίας, με θέμα «Υγιεινή & Ασφάλεια – Πρόληψη Ατυχημάτων». Το πρόγραμμα, διάρκειας εκατό (100) ωρών, απευθύνεται σε άτομα επιπέδου ΑΕΙ – ΤΕΙ. Επίσης προγραμματίζονται σεμινάρια διάρκειας δέκα (10) ωρών και τριάντα πέντε (35) ωρών, για εργοδότες επιχειρήσεων Β΄ και Γ΄ κατηγορίας επικινδυνότητας.

Οι ενδιαφερόμενοι, μπορούν να προμηθευτούν τις αιτήσεις τους από την γραμματεία του Κ.Ε.Κ. και την σελίδα του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε www.elinyae.gr, και να επικοινωνούν στα **τηλ.: 210 82 00 136, 210 82 00 111, 210 82 00 139, φαξ: 210 82 00 103.**

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Στο Παράρτημα της Θεσσαλονίκης υλοποιείται:

- Σεμινάριο Τεχνικών Ασφάλειας Α΄ κατηγορίας με θέμα «Υγιεινή και Ασφάλεια - Πρόληψη ατυχημάτων» για απόφοιτους ΑΕΙ, ΤΕΙ, κατά το διάστημα από 7/4 έως 23/5

Για το επόμενο διάστημα προγραμματίζονται:

- Σεμινάριο Τεχνικών Ασφάλειας Α΄ κατηγορίας με θέμα «Υγιεινή και Ασφάλεια στα Τεχνικά Έργα - Κατασκευές» για απόφοιτους ΑΕΙ, ΤΕΙ, κατά το διάστημα Μαΐου- Ιουνίου
- Σεμινάριο Τεχνικών Ασφάλειας Α΄ κατηγορίας με θέμα «Υγιεινή και Ασφάλεια- Πρόληψη ατυχημάτων» για απόφοιτους ΑΕΙ, ΤΕΙ, τέλος Μαΐου.
- Σεμινάριο Εργοδοτών Γ΄ Κατηγορίας για ανάληψη καθηκόντων Τεχνικού Ασφάλειας

Αιτήσεις συμμετοχής γίνονται καθημερινά δεκτές από τις 9.00-16.00 στα γραφεία του ΚΕΚ ΕΛΙΝΥΑΕ Θεσσαλονίκης (26^{ης} Οκτωβρίου 90, Περιοχή Σφαγεία, Porto Center, Γ1 κτίριο, 1^{ος} όροφος) ή μέσω της ιστοσελίδας του ΕΛΙΝΥΑΕ <http://www.elinyae.gr>

Πληροφορίες: κα Τσαμπάζη Σοφία, τηλ. 2310 50 10 20, 2310 50 10 33 φαξ. 2310 50 10 55

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Υλοποιήθηκε σεμινάριο διάρκειας 35 ωρών για εργοδότες και εργαζόμενους επιχειρήσεων Β΄ κατηγορίας, στις 31 Μαρτίου και στις 2, 4, 7, 9, 10 και 11 Απριλίου το οποίο παρακολούθησαν 21 άτομα.

Τα στελέχη του παραρτήματος, συμμετείχαν με εισηγήσεις με θέμα «Υγιεινή και Ασφάλεια στους χώρους εργασίας» σε ημερίδες του που διοργάνωσε το ΓΡΑΣΥ του 1^{ου} ΕΠΑΛ Άρτας και συγκεκριμένα στις :

- 4 Απριλίου, στο ΕΠΑΣ Φιλοθέης
- 9 Απριλίου, στο Εσπερινό ΕΠΑΛ Άρτας
- 14 Απριλίου, στο 1^ο ΕΠΑΛ Άρτας και ΕΠΑΣ Άρτας

Στα πλαίσια της παγκόσμιας ημέρας για την Υγεία και Ασφάλεια θα δοθεί συνέντευξη τύπου στα τοπικά ΜΜΕ, στα γραφεία του παραρτήματος. Επίσης από 6/5 έως και 9/5, το παράρτημα θα παραμείνει ανοιχτό από τις 8:00 έως τις 20:00, ώστε να εξυπηρετηθεί καλύτερα το κοινό που θέλει να επισκεφτεί την βιβλιοθήκη του παραρτήματος και να λάβει έντυπα ή πληροφόρηση για σχετικά θέματα.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ ΤΡΙΠΟΛΗΣ

Στις 10 Απριλίου 2008 ολοκληρώθηκε, από το παράρτημα του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. της Τρίπολης, το σεμινάριο επιμόρφωσης Τεχνικών Ασφάλειας επιπέδου ΑΕΙ και ΤΕΙ διάρκειας 100 ωρών, το οποίο είχε ξεκινήσει από τις 25/02/2008.

Στα πλαίσια του εορτασμού της παγκόσμιας ημέρας για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία, θα πραγματοποιηθούν οι παρακάτω δραστηριότητες :

1. Επικόλληση της αφίσας.
2. Θα σταλεί Δελτίο Τύπου στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.
3. Στα πλαίσια της ενημερωτικής επίσκεψης, για θέματα υγείας και ασφάλειας , στο Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας Καλαμάτας, θα γίνει αναφορά στην Παγκόσμια Ημέρα για την Υγεία και την Ασφάλεια.

Επίσης πρόκειται να πραγματοποιηθεί επίσκεψη ενημέρωσης πάνω σε θέματα Υγείας και Ασφάλειας, στο Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας Καλαμάτας, ενώ παράλληλα προγραμματίζονται και ενδοεπιχειρησιακά σεμινάρια.

Το παράρτημα συνεχίζει να δέχεται αιτήσεις για την υλοποίηση σεμιναρίων εργοδοτών επιχειρήσεων Β΄ και Γ΄ κατηγορίας επικινδυνότητας. Επίσης δέχεται και αιτήματα για μετρήσεις βλαπτικών παραγόντων σε εγκαταστάσεις επιχειρήσεων.

Αιτήσεις συμμετοχής γίνονται δεκτές καθημερινά στα γραφεία του ΚΕΚ ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. Τρίπολης (Γρ. Λαμπράκη και Σπηλιωτοπούλου 1, Πλ. Κολοκοτρώνη) είτε ηλεκτρονικά μέσω της ιστοσελίδας του Ινστιτούτου <http://www.elinyae.gr>

Πληροφορίες: κα Παπαγεωργίου Γεωργία, τηλ.: 2710 221100, fax: 2710 221122

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ ΒΟΛΟΥ

Το παράρτημα Βόλου πρόκειται να υλοποιήσει **σεμινάριο επιμόρφωσης Τεχνικών Ασφαλείας** επιπέδου ΑΕΙ-ΤΕΙ διάρκειας 100 ωρών.

Αιτήσεις συμμετοχής γίνονται δεκτές καθημερινά στα γραφεία του παραρτήματος στο Βόλο (Αλαμάνας 33 και Κωλέττη), είτε ηλεκτρονικά μέσω της ιστοσελίδας του Ινστιτούτου (<http://www.elinyae.gr>)

Πληροφορίες: 24210- 91670, φαξ: 24210 91671

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΑ ΝΕΑ

Πρόταση οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2004/40/ΕΚ περί των ελάχιστων προδιαγραφών υγείας και ασφάλειας όσον αφορά την έκθεση των εργαζομένων σε κινδύνους προερχόμενους από φυσικούς παράγοντες (ηλεκτρομαγνητικά πεδία) (18η ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16 παράγραφος 1 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ) /* COM/2007/0669 τελικό - COD 2007/0230 */

Η παρούσα πρόταση αποσκοπεί να αναβάλει ως τις 30 Απριλίου 2012 την προθεσμία μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο της οδηγίας 2004/40/ΕΚ[1] του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, περί των ελάχιστων προδιαγραφών υγείας και ασφάλειας όσον αφορά την έκθεση των εργαζομένων σε κινδύνους προερχόμενους από φυσικούς παράγοντες (ηλεκτρομαγνητικά πεδία).

Το 2006 η ιατρική κοινότητα γνωστοποίησε στην Επιτροπή τις ανησυχίες της σχετικά με την πρακτική εφαρμογή της οδηγίας αυτής. Οι οριακές τιμές έκθεσης που καθορίζει η οδηγία θα περιορίσουν δυσανάλογα τη χρήση και την ανάπτυξη της τεχνολογίας απεικόνισης μαγνητικού συντονισμού (μαγνητικής τομογραφίας), η οποία θεωρείται σήμερα απαραίτητο εργαλείο διάγνωσης και θεραπείας πολυάριθμων νοσημάτων.

Και άλλοι βιομηχανικοί τομείς εξέφρασαν επίσης, στη συνέχεια, τις ανησυχίες τους για τις επιπτώσεις της οδηγίας στις δραστηριότητές τους. Η αντίδραση της Επιτροπής στις ανησυχίες που εκφράστηκαν ήταν η λήψη ορισμένων μέτρων. Για λόγους διαφάνειας, η Επιτροπή επικοινωνήσε με τα κράτη μέλη και με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα ενημέρωσε για τα μέτρα που σκόπευε να λάβει.

Σε αυτό το πλαίσιο, ζήτησε από τα κράτη μέλη να της γνωστοποιήσουν δυσκολίες που είναι πιθανό να προκύψουν από την εφαρμογή της οδηγίας στην πράξη. Εξάλλου, δρομολόγησε μελέτη για την αξιολόγηση της πραγματικής επίπτωσης των διατάξεων της οδηγίας στις ιατρικές διαδικασίες που χρησιμοποιούν μαγνητική τομογραφία.

Τα αποτελέσματα της μελέτης αυτής θα είναι διαθέσιμα στις αρχές του 2008 και θα ανακοινωθούν στα κράτη μέλη και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Εντωμεταξύ, δημοσιεύθηκαν πρόσφατα τα αποτελέσματα μιας μελέτης που είχε δρομολογήσει η βρετανική κυβέρνηση για την αξιολόγηση των ηλεκτρομαγνητικών πεδίων που δημιουργούνται από μαγνητικούς τομογράφους (Assessment of electromagnetic fields around magnetic resonance

imaging (MRI) equipment), καθώς και οι παρατηρήσεις σχετικά με τους πιθανούς περιορισμούς της μαγνητικής τομογραφίας ως επακόλουθο της ευρωπαϊκής οδηγίας (Comments concerning possible MRI restrictions due to implementation of a EU Directive), τις οποίες είχε διατυπώσει το Συμβούλιο Υγείας των Κάτω Χωρών (Gezondheidsraad) σε συνεργασία με τον ομόλογο βελγικό φορέα.

Τα δύο έγγραφα, υψηλού επιστημονικού επιπέδου, επιβεβαιώνουν ότι οι οριακές τιμές που καθορίζει η οδηγία είναι πιθανό να επηρεάσουν τις ιατρικές πρακτικές που χρησιμοποιούν μαγνητική τομογραφία.

Εξάλλου, η Διεθνής Επιτροπή για την Προστασία από τις Μη Ιοντίζουσες Ακτινοβολίες (International Commission for Non-ionising Radiation Protection – ICNIRP) επανεξετάζει σήμερα τις κατευθυντήριες γραμμές για την έκθεση σε στατικά μαγνητικά πεδία και σε χρονικώς μεταβαλλόμενα πεδία χαμηλών συχνοτήτων, στις οποίες είχε στηριχθεί αρχικά η οδηγία.

Και στις δύο περιπτώσεις αναμένεται ότι θα εκδοθούν νέες συστάσεις οι οποίες θα προβλέπουν πιθανώς λιγότερο αυστηρές οριακές τιμές από εκείνες που καθορίζει η οδηγία όσον αφορά τα πεδία χαμηλών συχνοτήτων.

Οι αλλαγές αυτές θα αιτιολογούνται από νέες επιστημονικές μελέτες, που εκπονήθηκαν μετά την έκδοση της οδηγίας. Οι νέες συστάσεις της ICNIRP αναμένεται ότι θα εκδοθούν το Νοέμβριο του 2007 και το φθινόπωρο του 2008 αντιστοίχως. Η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (ΠΟΥ) επιχειρεί επίσης σήμερα να αναθεωρήσει τα δικά της κριτήρια υγιεινής περιβάλλοντος για τα ηλεκτρομαγνητικά πεδία, ώστε να αντικατοπτρίζουν τις τελευταίες επιστημονικές μελέτες που δημοσιεύθηκαν.

Η προθεσμία μεταφοράς της οδηγίας 2004/40/EK στη νομοθεσία των κρατών μελών είναι η 30ή Απριλίου 2008. Λόγω των εξελίξεων που αναφέρθηκαν, κρίνεται σκόπιμη η αναβολή της προθεσμίας αυτής για μία τετραετία με σκοπό: - να δοθεί η δυνατότητα πλήρους ανάλυσης των μελετών, συμπεριλαμβανομένης της μελέτης που δρομολόγησε η Επιτροπή, ως προς τις δυνητικές αρνητικές συνέπειες των οριακών τιμών έκθεσης κατά την ιατρική χρήση της μαγνητικής τομογραφίας, τιμές τις οποίες όρισε η οδηγία· - να γίνουν πρώτα γνωστά τα αποτελέσματα της αναθεώρησης των συστάσεων της ICNIRP και να συνεκτιμηθούν τα «κριτήρια υγιεινής περιβάλλοντος για τα ηλεκτρομαγνητικά πεδία» της ΠΟΥ με βάση τις τελευταίες επιστημονικές μελέτες σχετικά με τις επιπτώσεις των ηλεκτρομαγνητικών πεδίων στην υγεία του ανθρώπου, που δημοσιεύθηκαν μετά την έκδοση της οδηγίας· - τέλος, να διενεργηθεί μια διεξοδική εκτίμηση των επιπτώσεων της οδηγίας και να προταθεί αναθεώρηση της οδηγίας με σκοπό να εξασφαλιστεί ταυτόχρονα ένα υψηλό επίπεδο προστασίας της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων και η διατήρηση και ανάπτυξη των ιατρικών και βιομηχανικών δραστηριοτήτων που χρησιμοποιούν ηλεκτρομαγνητικά πεδία.

[http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/com/com_com\(2007\)0669_/COM_COM\(2007\)0669_el.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/com/com_com(2007)0669_/COM_COM(2007)0669_el.pdf)

ICNIRP Guidelines

Guidelines for limiting exposure to time-varying electric, magnetic, and electromagnetic fields (up to 300 GHz) / International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection : <http://www.icnirp.de/documents/emfgdl.pdf>

ΕΡΓΑΣΙΑΚΑ & ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΝΕΑ

Υγεία και ασφάλεια της εργασίας στην Ελλάδα

Αποτελέσματα μελέτης του 2005 που διεξήγαγε το Ινστιτούτο Εργασίας της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας (ΓΣΕΕ) και η Ανώτατη Διοίκηση των Δημοσίων Υπαλλήλων (ΑΔΕΔΥ) αποκάλυψαν σημαντικά προβλήματα στην Ελλάδα όσον αφορά στην εφαρμογή της νομοθεσίας στην υγεία και ασφάλεια της εργασίας. Τα μέτρα πρόληψης και οι πρακτικές για καλή υγεία και ασφάλεια αγνοούνται, ενώ τα μέτρα παρακολούθησης είναι επίσης ανεπαρκή. Επιπρόσθετα, πολλοί εργαζόμενοι και εργοδότες αγνοούν τη σχετική νομοθεσία, η οποία σε αρκετές περιπτώσεις είναι απαρχαιωμένη και υπερβολικά περίπλοκη. Η καταπάτηση των φυσιολογικών ωρών εργασίας και η παράνομη ή νόμιμη υπερεργασία, καθώς επίσης και τα αυστηρά χρονοδιαγράμματα, έχουν αυξήσει τα επίπεδα των εργατικών ατυχημάτων τα τελευταία χρόνια. Η έκθεση προτείνει οικονομικά κίνητρα και πρόστιμα, και επιπρόσθετα εκστρατείες επαγρύπνησης, για την διασφάλιση υψηλότερου βαθμού συμμόρφωσης με τη νομοθεσία περί υγείας και ασφάλειας της εργασίας.

ΙΝΕ/ΓΣΕΕ

Λευτέρης Κρέτσος

Στην παρακάτω διεύθυνση θα βρείτε το πλήρες κείμενο

<http://www.eurofound.europa.eu/ewco/surveyreports/GR0611019D/GR0611019D.pdf>

Η νυχτερινή εργασία δυνητικώς καρκινογόνος παράγοντας

Μπήκε προσφάτως στον κατάλογο με τους δυνητικώς καρκινογόνους παράγοντες που συντάσσει ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας. Η βλαπτική της δράση φαίνεται ότι είναι ιδιαίτερα επιβαρυντική για τις γυναίκες

Η «νύχτα» στη λίστα

Ο συσχετισμός μεταξύ νυχτερινής εργασίας και καρκίνου δεν αποτελεί πλέον μόνο ερευνητική υπόθεση, αλλά παραδοχή του καθ' ύλην αρμόδιου οργανισμού για το θέμα σε παγκόσμιο επίπεδο, δηλαδή της Διεθνούς Υπηρεσίας για την Έρευνα στον Καρκίνο (International Agency for Research on Cancer, IARC) που ανήκει στον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ). Προσφάτως η IARC ενέταξε για πρώτη φορά τη νυχτερινή εργασία στην επίσημη λίστα των δυνητικώς καρκινογόνων παραγόντων για τον άνθρωπο. Μια απόφαση που είναι πιθανό να έχει σύντομα ποικίλες επιστημονικές, θεσμικές και νομικές προεκτάσεις, δεδομένου ότι αφορά ένα σημαντικό ποσοστό του παγκόσμιου εργατικού δυναμικού - δύο στους δέκα εργαζομένους σύμφωνα με τις εκτιμήσεις, αριθμός όμως που, όπως επισημαίνουν οι έλληνες ειδήμονες, είναι πιθανό να είναι πιο «φουσκωμένος» στη χώρα μας. Αποδεικνύεται περίτρανα ότι όσοι εργάζονται όταν όλοι οι άλλοι κοιμούνται φλερτάρουν - δυστυχώς - με έναν σημαντικό κίνδυνο να κάνουν το σκοτάδι να φθάσει ταχύτερα στη ζωή τους...

Η απόφαση για την εισαγωγή της νυχτερινής εργασίας στη λίστα των δυνητικώς καρκινογόνων παραγόντων ελήφθη πριν από περίπου δύο μήνες με βάση ενδελεχή ανάλυση 24 επιστημόνων της IARC από 10 χώρες σε σχέση με όλα των υπάρχοντα ερευνητικά και επιδημιολογικά στοιχεία για το ζήτημα. Τα αποτελέσματα της μελέτης δημοσιεύθηκαν στο τεύχος του περασμένου Δεκεμβρίου της επιθεώρησης «The Lancet Oncology». Ήδη στη συγκεκριμένη λίστα (Group 2A) καταγράφεται και ο νέος αυτός παράγοντας μεταξύ εκείνων για τους οποίους υ-

πάρχουν αρκετές ενδείξεις (όχι όμως ακόμη και αδιάσειστες αποδείξεις) σχετικά με το ότι προκαλούν καρκίνο στον άνθρωπο. Ως νυχτερινή εργασία ορίζεται σύμφωνα με τη νομοθεσία η εργασία μεταξύ 11 μ.μ. και 7 π.μ. Παράλληλα όπως αναφέρεται σε σχετική παράγραφο του υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ως εργαζόμενος τη νύχτα θεωρείται κάθε εργαζόμενος ο οποίος ενδέχεται να πραγματοποιεί κατά τη νυχτερινή περίοδο τουλάχιστον 726 ώρες του ετήσιου χρόνου εργασίας.

Βαθμός επικινδυνότητας

Οφείλουμε να διευκρινίσουμε ότι υπάρχουν διαβαθμίσεις στην ταξινόμηση της Διεθνούς Υπηρεσίας για τον Καρκίνο: η πρώτη κατηγορία (GROUP 1) αφορά τα βεβαιωμένα καρκινογόνα, όπως ο αμιάντος, το βενζόλιο, το μονομερές βινυλοχλωρίδιο - εκείνα δηλαδή για τα οποία δεν υπάρχουν αμφιβολίες σχετικά με καρκινογένεση στον άνθρωπο. Η δεύτερη περιλαμβάνει τα δυνητικώς καρκινογόνα (Group 2A) - αυτό σημαίνει ότι τα επιδημιολογικά και ερευνητικά δεδομένα στοιχειοθετούν μια σοβαρή δυνατότητα επίδρασης για τον άνθρωπο - στην οποία ανήκουν, μεταξύ άλλων, οι υπεριώδεις ακτινοβολίες UVA, UVB και τα ανδρογενή στεροειδή αναβολικά. Ακολουθούν οι πιθανοί καρκινογόνοι παράγοντες (Group 2B) όπως η ακεταλδεΐδη, το χλωροφόρμιο και τα αντισυλληπτικά με βάση την προγεστερόνη. Σε αυτή την κατηγορία ανήκουν ουσίες και παράγοντες για τους οποίους υπάρχουν επιδημιολογικές ενδείξεις, όχι όμως και ολοκληρωμένα σε πειραματικό επίπεδο δεδομένα που να πιστοποιούν την αιτιώδη σχέση καρκινογένεσης στον άνθρωπο. Έπεται η κατηγορία των παραγόντων που κρίνονται ως μη κατηγοριοποιήσιμοι ως προς την καρκινογένεση στον άνθρωπο (Group 3) και η κατηγορία των δυνητικώς μη καρκινογόνων παραγόντων για τον άνθρωπο (Group 4) - οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επισκεφθούν ολόκληρη τη λίστα των παραγόντων στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://monographs.iarc.fr/ENG/Classification/crthall.php>.

Εννοείται βέβαια ότι αν υπάρξουν περαιτέρω έρευνες και στοιχεία σχετικά με έναν παράγοντα, αυτός μπορεί να αλλάξει κατηγορία. *«Είναι χαρακτηριστικό το παράδειγμα του μονομερούς βινυλοχλωριδίου το οποίο αποτελεί πρώτη ύλη για την παραγωγή πλαστικών. Πριν από μερικές δεκαετίες το στοιχείο εισήχθη στη λίστα των δυνητικώς καρκινογόνων, ωστόσο έπειτα από νεότερα δεδομένα μεταφέρθηκε στα βεβαιωμένα καρκινογόνα»* αναφέρει στο «Βήμα» ο κ. **Χρ. Χατζής**, γιατρός εργασίας, επιστημονικός συνεργάτης στο Εργαστήριο Υγιεινής και Επιδημιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών. Με αυτή τη λογική και καθώς η έρευνα συνεχίζεται, η νυχτερινή εργασία μπορεί να αποκτήσει μελλοντικά το αρνητικό «προνόμιο» να θεωρείται ένας από τους σίγουρους παράγοντες που προκαλούν καρκίνο στον άνθρωπο.

Θύματα οι γυναίκες

Εξηγώντας την απόφασή τους οι επιστήμονες της IARC ανέφεραν ότι επιδημιολογικές μελέτες έχουν δείξει πως γυναίκες που εργάζονται επί μακρόν σε νυχτερινή βάρδια αντιμετωπίζουν υψηλότερο κίνδυνο καρκίνου του μαστού σε σύγκριση με όσες εργάζονται κατά τη διάρκεια της ημέρας - οι περισσότερες μελέτες αφορούσαν νοσηλεύτριες και αεροσυνοδούς. Σε σχετικό έγγραφο της υπηρεσίας τονίζεται ότι αυτές οι μελέτες συνάδουν προς πειράματα σε ζώα σύμφωνα με τα οποία η έκθεση σε τεχνητό φωτισμό κατά τη διάρκεια της νύχτας ή το χρόνο τζετ λαγκ μπορούν να αυξήσουν σημαντικά τον κίνδυνο εμφάνισης καρκινικών όγκων. Παράλληλα, άλλες πειραματικές μελέτες έχουν αποκαλύψει ότι η μείωση των επιπέδων μελατονίνης - ορμόνη που εμπλέκεται στην εύρυθμη λειτουργία σημαντικών μηχανισμών του οργανισμού - τη νύχτα αυξάνει τη συχνότητα εμφάνισης όγκων ή και την ανάπτυξή τους.

«Τα αποτελέσματα αυτά μπορούν να βρουν την εξήγησή τους στην απορύθμιση του κερκάδιου συστήματος η οποία προκαλείται εξαιτίας της έκθεσης σε φως τη νύχτα. Αυτό μπορεί να αλλάξει τα μοτίβα ύπνου - δραστηριότητας, να καταστείλει την παραγωγή μελατονίνης και να απορυθμίσει τα γονίδια που εμπλέκονται στην ανάπτυξη όγκων»

γράφουν οι ερευνητές.

Εκπρόσωπος της IARC τόνισε μάλιστα ότι ποσοστό της τάξεως του 20% του πληθυσμού των εργαζομένων σε Ευρώπη και Βόρειο Αμερική απασχολείται σε εργασία με βάρδιες, όπως οι επαγγελματίες υγείας, οι εργαζόμενοι σε βιομηχανίες, στα μέσα μαζικής μεταφοράς, στις τηλεπικοινωνίες και στον ξενοδοχειακό τομέα. «Ως σήμερα οι περισσότερες μελέτες έχουν επικεντρωθεί στον καρκίνο του μαστού στις γυναίκες αλλά και του προστάτη στους άνδρες. Απαιτούνται τώρα περαιτέρω έρευνες προκειμένου να εξεταστεί ο ενδεχόμενος κίνδυνος σε άλλους επαγγελματίες και για διαφορετικές μορφές καρκίνου» σημείωσε ο δρ **Βίνσεντ Κολιάνο**, επικεφαλής του Τμήματος Ταξινόμησης των Καρκινογόνων Παραγόντων της Υπηρεσίας. Παραδέχθηκε πάντως ότι δεν προκαλούν όλοι οι καρκινογόνοι παράγοντες καρκίνο σε όλους τους ανθρώπους, καθώς και ότι μπορεί να υπεισέρχονται και άλλοι παράγοντες που αυξάνουν τον κίνδυνο καρκίνου στα άτομα που εργάζονται τη νύχτα.

Σχέση και με άλλες παθήσεις

Σύμφωνα με τον κ. Χατζή, ο έγκριτος παγκόσμιος επιστημονικός φορέας αναδεικνύει με την απόφασή του κάτι που η ιατρική επιστήμη ήδη γνώριζε: ότι η νυχτερινή εργασία αποτελεί εξ ορισμού μια παθογόνο, μη φυσιολογική δραστηριότητα. «Ο άνθρωπος αποτελεί ένα ον φτιαγμένο να ενεργοποιείται στη διάρκεια της ημέρας και να ξεκουράζεται τη νύχτα. Όλη αυτή η δραστηριότητα συμπαρασύρει ένα σύνολο ομοιοστατικών μηχανισμών και δραστηριοτήτων στη φυσιολογία της λειτουργίας του ανθρώπινου οργανισμού, με αποτέλεσμα τη διαταραχή του αποκαλούμενου κιρκάδιου ρυθμού. Όταν διαταράσσονται αυτοί οι ρυθμοί, διαταράσσεται το σύνολο των ομοιοστατικών μηχανισμών του ανθρώπινου οργανισμού και μειώνονται οι άμυνές του». Ο γενικότερος αποσυντονισμός του οργανισμού, όπως είναι επόμενο, δεν έχει ως μοναδικό επακόλουθο τον κίνδυνο καρκίνου. Η νυχτερινή εργασία έχει επίσης σχετιστεί με πλήθος άλλων παθήσεων, όπως τα καρδιαγγειακά νοσήματα, οι διαταραχές της προσωπικότητας και της ψυχικής ισορροπίας, οι διαταραχές της λίμπιντο, η κατάθλιψη, ακόμη και με πρόκληση πρόωρου τοκετού σε εγκύους.

Το «κλειδί» πίσω από τη σύνδεση της νυχτερινής εργασίας με τον καρκίνο και όχι μόνο ακούει στο όνομα μελατονίνη. Πρόκειται για μια ορμόνη η οποία αποδεικνύεται ολοένα περισσότερο ότι εμπλέκεται σε κάποιους προστατευτικούς μηχανισμούς για τον ανθρώπινο οργανισμό καθώς παρεμβαίνει στην ανάπτυξη του αμυντικού συστήματος και στην καταστολή των όγκων.

Η σημασία της μελατονίνης

Όπως εξηγεί στο «Βήμα» ο κ. **Θ. Παπαρρηγόπουλος**, επίκουρος καθηγητής Ψυχιατρικής του Πανεπιστημίου Αθηνών στο Εργαστήριο Ύπνου του Αιγινήτειου Νοσοκομείου, «η μελατονίνη διαδραματίζει γενικώς ζωτικής σημασίας ρόλο όσον αφορά πολλούς και διαφορετικούς μηχανισμούς του οργανισμού και είναι γνωστό ότι διαθέτει προστατευτική δράση ενάντια στον καρκίνο όταν τα επίπεδά της είναι υψηλά, αφού έχει αντιοξειδωτικές ιδιότητες». Η διαταραχή του ενδογενούς μηχανισμού παραγωγής της ορμόνης μπορεί να έχει επίδραση στο ορμονικό σύστημα. «Έχουν, για παράδειγμα, εντοπιστεί περιπτώσεις ευόδωσης καρκίνων του γεννητικού συστήματος των γυναικών εξαιτίας του ότι η μελατονίνη φαίνεται να δρα ανταγωνιστικά στα οιστρογόνα» υπογραμμίζει ο καθηγητής. Προσθέτει ότι με δεδομένο πως παρατηρείται μεγαλύτερη έκκριση της ορμόνης κατά τη διάρκεια της νύχτας - με κορύφωση κατά τις 2-3 το πρωί, με σταδιακή μείωση των επιπέδων μετά τις 5 ως 6 το πρωί και με σχεδόν μη ανιχνεύσιμα επίπεδά της κατά τη διάρκεια της ημέρας - είναι πράγματι πιθανό τα άτομα που εργάζονται σε νυχτερινή βάρδια να αποσυντονίζουν τον κιρκάδιο ρυθμό παραγωγής μελατονίνης.

Πρέπει πάντως να σημειωθεί ότι και ο τύπος της βάρδιας του εργαζομένου είναι δυνατόν να παίζει ρόλο στο αν και κατά πόσον θα απορυθμιστεί το σύστημα της μελατονίνης και θα αφηθεί τελικώς ο οργανισμός «ευάλωτος»

απέναντι στον καρκίνο. «Οι εναλλασσόμενες βάρδιες κρίνονται γενικώς ως χειρότερες σε σύγκριση με τη σταθερή νυχτερινή βάρδια. Και αυτό διότι το βιολογικό ρολόι του ατόμου υφίσταται έτσι το μεγαλύτερο σοκ και δεν μπορεί να αντεπεξέλθει στις συνεχείς αλλαγές του ρυθμού που του επιβάλλεται. Για τον λόγο αυτόν άλλωστε υπάρχουν συστάσεις των επιστημόνων οι οποίες αναφέρουν ότι, έστω και αν ένα άτομο εργάζεται σε εναλλασσόμενες βάρδιες, η καθεμία από αυτές θα πρέπει να διαρκεί ορισμένες εβδομάδες προτού γίνει αλλαγή σε διαφορετικό ωράριο» λέει ο κ. Παπαρρηγόπουλος.

Οι ειδικοί προτείνουν σε κάθε περίπτωση στους εργαζομένους που αναγκάζονται να δουλεύουν νύχτα να κοιμούνται σε σκοτεινό δωμάτιο το πρωί που επιστρέφουν προκειμένου να «ξεγελάσουν» όσο περισσότερο μπορούν το βιολογικό ρολόι τους. Την ίδια στιγμή εταιρείες αναζητούν διαφορετικούς τρόπους φωτισμού ώστε να επηρεάζεται όσο το δυνατόν λιγότερο η παραγωγή μελατονίνης των εργαζομένων. Μέχρι στιγμής ένα χρώμα φωτός φαίνεται να κάνει τη διαφορά, αλλά μάλλον δεν θα ήταν και το αγαπημένο... φόντο για εργασία: το κόκκινο.

«Νυχτοπούλια» οι έλληνες εργαζόμενοι

Και αν στον υπόλοιπο ανεπτυγμένο κόσμο τα στοιχεία δείχνουν ότι η νυχτερινή εργασία αποτελεί κομμάτι της ζωής του 20% του εργατικού δυναμικού, εκφράζονται φόβοι ότι στη χώρα μας η εικόνα μπορεί να είναι χειρότερη. «Στην Ελλάδα η νομοθεσία που αφορά τις συνθήκες εργασίας βρίσκεται υπό συνεχή πίεση στο όνομα του ανταγωνισμού και της μείωσης του κόστους» σημειώνει ο κ. Χατζής. Προσθέτει με νόημα ότι δεν είναι δυνατόν να γνωρίζουμε το ακριβές ποσοστό των ελλήνων εργαζομένων που δουλεύουν σε νυχτερινή βάρδια, «δεδομένου ότι ένα από τα βασικά προβλήματα της χώρας μας που μας εκθέτει διεθνώς είναι η ανυπαρξία αξιόπιστων στοιχείων».

Προκειμένου πάντως ένας εργαζόμενος να προστατεύσει την υγεία του έχει πιθανότατα υπό το φως των νέων δεδομένων ένα επιπλέον «χαρτί» στα χέρια του, αναφέρουν οι νομικοί. Ο κ. **Χ. Πολίτης**, δικηγόρος, δρ Ιατρικής Πανεπιστημίου Αθηνών, νομικός σύμβουλος του Πανελληνίου Ιατρικού Συλλόγου και πρόεδρος της Ελληνικής Ιατρονομικής Εταιρείας, επισημαίνει ότι «ο ΠΟΥ, έχοντας διεθνές επιστημονικό κύρος, εκδίδει "κατευθύνσεις", οι οποίες δεν έχουν κατ' αρχήν δεσμευτικό χαρακτήρα για το ελληνικό κράτος, όπως οι "οδηγίες" της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δημιουργούν όμως με την πάροδο του χρόνου ένα κριτήριο για την "υγιεινή και ασφάλεια" των εργαζομένων στον χώρο εργασίας». Ο κ. Πολίτης αναφέρεται στο άρθρο 662 του Αστικού Κώδικα, σύμφωνα με το οποίο «ο εργοδότης οφείλει να διαρρυθμίζει τα σχετικά με την εργασία και με τον χώρο της, καθώς και τα σχετικά με τη διαμονή, τις εγκαταστάσεις και τα μηχανήματα ή εργαλεία, έτσι ώστε να προστατεύονται η ζωή και η υγεία του εργαζομένου». Όπως λέει, «δεν υπάρχει αμφιβολία ότι και ο χρόνος εργασίας υπό τα νέα δεδομένα μπορεί να υπάγεται σε αυτές τις διατάξεις».

Θολό νομικό πλαίσιο

Στη χώρα μας η υφιστάμενη νομοθεσία (Προεδρικό Διάταγμα 17 του 1996, οδηγία-πλαίσιο για τα θέματα των συνθηκών εργασίας) προβλέπει ότι ο εργοδότης με ευθύνη του αρμόδιου γιατρού εργασίας για τα θέματα επαγγελματικής υγείας και του αρμόδιου τεχνικού για τα θέματα ασφαλείας υποχρεούται να έχει συντάξει γραπτή εκτίμηση του επαγγελματικού κινδύνου στον οποίο εκτίθεται κάθε εργαζόμενος.

Ο κ. Χατζής εξηγεί ότι «εν προκειμένω αν σε έναν χώρο υπάρχουν εργαζόμενοι που εργάζονται νύχτα ο γιατρός εργασίας υποχρεούται να εκτιμήσει τον βαθμό επικινδυνότητας γι' αυτούς τους εργαζομένους με βάση τα χαρακτηριστικά της εργασίας αλλά και της υγείας του καθενός. Επίσης η νομοθεσία προβλέπει ειδική επίβλεψη της υγείας των εργαζομένων αυτών. Με βάση τα νέα στοιχεία που τοποθετούν τη νυχτερινή εργασία μεταξύ των δυνητικών

καρκινογόνων παραγόντων, ο εργαζόμενος μπορεί να ζητήσει να μάθει τι προβλέπει η γραπτή εκτίμηση της επικινδυνότητας που οφείλει να έχει ο εργοδότης και τι αυτός εφαρμόζει. Σε περίπτωση δε που δεν διαθέτει ο εργοδότης αυτή τη γραπτή εκτίμηση, ο εργαζόμενος μπορεί κατά μείζονα λόγο να αναφέρει ότι ο εργοδότης τον εκθέτει σε κίνδυνο χωρίς να έχει προβεί καν στις στοιχειώδεις συμβατικές υποχρεώσεις του που προβλέπονται από τη νομοθεσία».

Τέτοιες εκτιμήσεις επικινδυνότητας γίνονται στη χώρα μας; Σύμφωνα με τον κ. Χατζή, υπάρχουν κάποιες με σημαντικό βαθμό αξιοπιστίας. «Όσοσο ορισμένοι εργοδότες είτε δεν προχωρούν στις εκτιμήσεις ως οφείλουν είτε πραγματοποιούν εκτιμήσεις ψευδεπίγραφου χαρακτήρα χωρίς να αποτυπώνουν την πραγματική κατάσταση για τους εργαζόμενους». Και βέβαια για να υπάρξουν αξιόπιστες εκθέσεις εκτίμησης του επαγγελματικού κινδύνου πρέπει να υπάρχει επάρκεια γιατρών εργασίας, κάτι που δεν συμβαίνει στην Ελλάδα. Είναι μάλιστα χαρακτηριστικό ότι, αν και η έννοια του γιατρού εργασίας έχει θεσμοθετηθεί νομικά στη χώρα μας από το 1985, εν έτη 2008 ελάχιστες επιχειρήσεις έχουν στελεχωθεί με ειδικευμένους γιατρούς εργασίας.

Σήμερα έχουμε ανάγκη από περίπου 2.000 γιατρούς εργασίας και δεν υπάρχουν περισσότεροι από 100. «Και μάλιστα ο πρώτος παραβάτης είναι το Δημόσιο» υπογραμμίζει ο κ. Χατζής και συνεχίζει θέτοντας το ακόλουθο ερώτημα: «Για παράδειγμα, πόσοι γιατροί εργασίας υπάρχουν εντός των νοσοκομείων, όπου πολλά άτομα εργάζονται σε νυχτερινή βάρδια;». Ρητορικό το ερώτημα, προφανώς, για την Πολιτεία. Εμείς πάλι θεωρούμε ότι υπάρχει απάντηση. Την αφήνουμε μαζί με τα όποια σχόλια σε εσάς...

Της Θεοδώρας Τσώλη από "Το Βήμα της Κυριακής", 20 Ιανουαρίου 2008

ΕΥΡΩΠΑΙΚΑ ΝΕΑ

Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία, ανακοίνωσε ότι η Ευρωπαϊκή Εβδομάδα, θα γιορτάζεται πλέον κάθε δυο χρόνια. Το θέμα της επόμενης εκστρατείας 2008-2009 θα είναι αφιερωμένο στην εκτίμηση επαγγελματικού κινδύνου. Περισσότερες πληροφορίες θα ανακοινωθούν σύντομα.

Υγεία και ασφάλεια στα ξενοδοχεία και στη βιομηχανία μαζικής εστίασης

Ο τομέας των ξενοδοχείων και των εστιατορίων (HORECA) απασχολεί περίπου 8 εκατομμύρια εργαζόμενους στην Ευρώπη και αναπτύσσεται ταχέως. Η εργασία σε αυτόν τον τομέα μπορεί να είναι επικίνδυνη αλλά είναι δυνατή η διαχείριση των κινδύνων και η πρόληψη των ατυχημάτων και των προβλημάτων υγείας.

Τρόπος πρόληψης των κινδύνων στον τομέα των ξενοδοχείων και των εστιατορίων (HORECA)

Ο τομέας των ξενοδοχείων και των εστιατορίων (HORECA) είναι ένας από τους ταχύτερα αναπτυσσόμενους τομείς στην Ευρώπη. Το 2004, απασχόλησε περισσότερα από 7,8 εκατομμύρια άτομα (Eurostat, 2005) και παρουσίασε κύκλο εργασιών άνω των 338 δισεκατομμυρίων (Eurofound, 2005). Αποτελείται κυρίως από τα εστιατόρια και τα μπαρ, τα οποία αντιπροσωπεύουν τα τρία τέταρτα των θέσεων εργασίας. Άλλοι εργοδότες που ανήκουν στον τομέα αυτό είναι τα κάμπινγκ, οι ξενώνες νεότητας και οι καντίνες. Η συντριπτική πλειονότητα των επιχειρήσεων του τομέα είναι μικρές επιχειρήσεις που απασχολούν λιγότερους από 10 εργαζόμενους. Οι γυναίκες αποτελούν πάνω από το μισό εργατικό δυναμικό του τομέα. (Eurofound 2005: 'Hotels and catering - policies, issues and the future' ("Ξενοδοχεία και εστιατόρια - πολιτικές, ζητήματα και μέλλον"))

Οι θέσεις εργασίας τείνουν να είναι προσωρινές, με ακανόνιστο ωράριο, χαμηλό μισθό και μικρές προοπτικές εξέλιξης. Ένα μεγάλο ποσοστό των εργαζομένων στον τομέα αυτό είναι νέοι.

Τα χαρακτηριστικά του τομέα των ξενοδοχείων και των εστιατορίων (HORECA) που μπορεί να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην επαγγελματική ασφάλεια και υγεία (EAY) είναι:

- ο μεγάλος φόρτος εργασίας
- η παρατεταμένη ορθοστασία και οι στατικές θέσεις του σώματος
- η επαφή με (ενίοτε δύσκολους) πελάτες
- τα υψηλά επίπεδα απογευματινής και νυχτερινής εργασίας, τα οποία διαταράσσουν την ισορροπία προσωπικής και επαγγελματικής ζωής των εργαζομένων
- τα υψηλά επίπεδα στρες
- η μονότονη εργασία
- η παρενόχληση, ακόμη και η άσκηση βίας, από τους πελάτες, τους συναδέλφους και τους εργοδότες
- η διακριτική μεταχείριση των γυναικών και των ατόμων από άλλες χώρες.

Τι μπορεί να γίνει;

- Πώς μπορώ να αποτρέψω τα ατυχήματα και να προαγάγω την υγεία στο χώρο εργασίας;
- Πώς μπορώ να μάθω από επιτυχημένα παραδείγματα ορθής πρακτικής;
- Διαβάστε περισσότερα σχετικά με την απασχόληση, τις συνθήκες εργασία και την έκθεση σε γενικούς κινδύνους και κινδύνους για την υγεία των εργαζομένων στον τομέα των ξενοδοχείων και των εστιατορίων (HORECA) στα κράτη μέλη της ΕΕ.
- Εκδόσεις του Οργανισμού

<http://osha.europa.eu/sector/horeca/>

ΔΙΕΘΝΗ ΝΕΑ

Η Διεθνής Ένωση Επιθεωρήσεων Εργασίας (IALI) είναι η παγκόσμια επαγγελματική ένωση επιθεώρησης εργασίας. Οι δραστηριότητές της επικεντρώνονται συχνά σε θέματα που αφορούν τις συνθήκες εργασίας και την επαγγελματική ασφάλεια, θέματα υγείας καθώς και άλλα ζητήματα που εγείρουν ανησυχίες από πλευράς των επιθεωρητών εργασίας, όπως η παράνομη απασχόληση και η παιδική εργασία. Μέλος της IALI μπορεί να γίνει οποιαδήποτε ομάδα επιθεωρητών εργασίας και Υπουργείου εργασίας οποιουδήποτε κράτους, περιφέρειας ή ομοσπονδιακού κράτους, αρμόδιας για θέματα προγραμματισμού ή διεύθυνσης του έργου επιθεωρητών εργασίας ή για τη διενέργεια των ελέγχων της συμμόρφωσης προς την εργατική νομοθεσία (άρθρο 4α του καταστατικού). Επί του παρόντος η IALI απαρτίζεται από περίπου 100 μέλη τα οποία προέρχονται από κάθε σημείο του πλανήτη.

<http://www.iali-aiit.org/>

WORKING ON SAFETY.NET

International Network on the Prevention of Accidents & Trauma at Work

ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ ΤΗΣ
Α.Ε. ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΚΥΡΙΟΥ ΚΑΡΟΛΟΥ ΠΑΠΟΥΛΙΑ

40 Διεθνή Συνέδριο
**Πρόληψη Εργατικών Ατυχημάτων
σε ένα Μεταβαλλόμενο
Εργασιακό Περιβάλλον**
30 Σεπτεμβρίου - 3 Οκτωβρίου 2008
Κρήτη

Οργανισμός:
Ελληνική Ένωση Έργων και Ασφαλείας (Ε.Ε.Ε.Α)

Με Την Υποστήριξη:
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΑΣΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΤΕΣΙΑΣ

Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια και την Υγεία στο Έργο

Εθνική Διεύθυνση Επιθεωρήσεων Εργασίας για την Ασφάλεια και Υγεία

Χορηγοί: TITAN, S&B, ΕΔΙΕΥ Α.Ε., ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.

Υποστηρικτές:

Γραμματεία συνεδρίου

Ηλιότοπος Συνέδρια
Υψηλάντου 28, 172 36, Δάφνη, Αθήνα, Ελλάδα
Τηλ. +30 210 9730697
Fax. +30 210 9767208
E-mail: wos2008@heliotopos.net
Web Site: <http://wos2008.conferences.gr>

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΕΙΣ

Χρήσιμες πληροφορίες για τον αμιάντο από το Βρετανικό Ινστιτούτο για την Υγεία και Ασφάλεια (HSE)

<http://www.hse.gov.uk/asbestos/>

Information and guidance

Licensing

- [List of licence holders](#)
- [List of licence holders restricted to work with scaffolding](#)
- [List of licence holders restricted to hiring out employees](#)
- [Join the Asbestos Licensing Information Group](#)
- [The asbestos training providers' code of conduct \[69KB\]](#)
- [Notification of work with asbestos \(form FODASB5\)](#)
- [Policy for the revocation of a licence to work with asbestos](#)
- [Asbestos Licence Assessment Guide \(ALAG\) \[404KB\]](#)
  - [Annex 1 Overview of initial renewal application process \[23KB\]](#)
  - Annex 2 ASB1 licence application form: [please contact HSE Infoline \(telephone 0845 345 0055\)](#)
  - [Annex 3 FOD ASB4 \(Assessment report form by ALPI\) \[594KB\]](#)
  - [Annex 4 FOD ASB6: Enforcing authority report form \[259KB\]](#)
  - [Annex 5 Reading material and list of training providers \[43KB\]](#)
  - [Annex 6 Sample ALPI/ALU letters to applicants \[143KB\]](#)
  - [Annex 7 Table of changes to asbestos licences \[78KB\]](#)
  - [Annex 8 Method statement aide memoire \[141KB\]](#)
- [Specifications produced for asbestos equipment](#)
- [HSG247 Asbestos: The Licensed Contractors' Guide ISBN 9780 7176 2874 2](#)

Duty to manage

- [Manage buildings? You must manage asbestos](#)
- [A short guide to managing asbestos in premises](#) Also available in [Welsh](#)
- [Notice to governors, proprietors and head teachers of schools in England and Wales about the duty to manage the risk from asbestos in buildings \[81KB\]](#)
- [Duty to manage checklist \[122KB\]](#)

Employees

- [Guidance for Safety Representatives \[181KB\]](#)
- [Asbestos kills: Protect yourself! \[PDF 265KB\]](#) You are more at risk than you think - INDG419
- [Asbestos kills \[PDF 251KB\]](#) A quick guide to protecting yourself - INDG418
- [Asbestos Essentials task sheets/Equipment and Method sheets](#)

Enforcement

- [HSE prosecutions](#)
- [HSE notices](#)

General

- [Consultation on Control of Asbestos Regulations 2006](#)
- [Background facts on asbestos \[62KB\]](#)
- [Asbestos-related diseases](#)
- [Fit testing of respiratory protective equipment used for controlling exposure to asbestos fibres](#)
- [MS13 Asbestos: Medical guidance note](#)
- [Health effects of inadvertent exposure to asbestos \[180KB\]](#)
- [Equipment and method - EM series](#)

Research and reports

- [Asbestos-related research](#)
- [Doll and Peto report – Effects on health of exposure to asbestos](#)
- [Report of the stakeholders meeting on respiratory protective equipment fit testing, held at the Health and Safety Laboratory, 22 April 2005](#)
- [An investigation into the airborne fibre releases during the removal of textured coating from domestic premises \(HSL/2005/32\)](#)
- [Summary report on additional work carried out on the monitoring of chrysotile containing textured decorative coatings \(HSL/2006/19\)](#)
- [Summary of fibre concentrations in CLASP construction schools containing asbestos](#)
- [Investigation of the chrysotile fibres in an asbestos cement sample \(HSL/2007/11\) \[698KB\]](#)
- [RR558 Taking risks with asbestos: What influences the behaviour of maintenance workers?](#)
- [RR559 Cascading messages through others: The effect on awareness of, and compliance with the Duty to Manage Asbestos Regulations](#)
- [HSL/2007/12 Summary of fibre concentrations in CLASP construction schools containing asbestos](#)

Videos

- [Dave Thompson, a builder](#) Asbestosis is still a big killer
- [Roy Britton: Former joiner](#) A warning about asbestos from one who knows
- [Roy Quinn: Building maintenance worker](#) Avoid asbestos on construction sites

Asbestos campaign: Hidden killer

What are we doing?

HSE is working with key stakeholders (trades unions, trade associations, suppliers) to raise awareness amongst tradesmen that they are at risk from exposure to asbestos. During February and March 2008 a campaign will be rolled out to target building maintenance and repair workers (eg electricians, plumbers and carpenters and joiners), using the theme 'You are more at risk than you think!' that features both national and regional activity.

National coverage will involve stakeholder driven activity as well as advertising and articles in the trade press. Regional activity will focus on the North West of England where direct mail, radio, press and PR will be used to assess the most effective media channels to reach this target audience.

Trade press advertising will start on 4th February and radio on the 18th February and both will continue until the end of March.

- [Electrician's poster \[PDF 403KB\]](#)
- [Plumber's poster \[PDF 112KB\]](#)
- [General tradesman's poster \[PDF 492KB\]](#)
- [Electrician's radio advertisement \[MP3 585KB\]](#)
- [Plumber's radio advertisement \[MP3 585KB\]](#)
- [General tradesman's radio advertisement \[MP3 586KB\]](#)

Tradesmen are encouraged to find out more by visiting this website, or [applying for a free information pack](#).

- [Where can you find asbestos?](#)

Why are we doing this?

- More people die from asbestos-related disease per year than are killed on the roads.
- Every week 20 tradesmen die from asbestos-related disease.
- Every week 6 electricians die from asbestos-related disease.
- Every week 3 plumbers die from asbestos-related disease.
- It can be present in any building built or refurbished before the year 2000.

Campaign materials

- [Asbestos kills: Protect yourself! \[PDF 265KB\]](#) You are more at risk than you think - INDG419
- [Asbestos kills \[PDF 251KB\]](#) A quick guide to protecting yourself - INDG418

Video

- [Asbestos: The hidden killer](#)

Our free asbestos information campaign pack also contains:

- [Flyer \[PDF 143KB\]](#)
- [A5 letter to print \[PDF 37KB\]](#)
- [Order your free pack](#)

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Μελέτη του IARC για τον αυξημένο κίνδυνο καρκίνων στο επάγγελμα των κομμωτών

Σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό για την Έρευνα του Καρκίνου (IARC) του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας οι κομμώτριες/κομμωτές παρουσιάζουν αυξημένο κίνδυνο για να παρουσιάσουν καρκίνο, από τις βαφές και τα άλλα χημικά που χρησιμοποιούν στην εργασία τους. Στη συγκεκριμένη μελέτη αναφέρεται ότι «Το επάγγελμα της κομμώτριας/τή συνεπάγεται έκθεση σε ουσίες που είναι πιθανόν καρκινογόνες».

Ο τίτλος της μελέτης είναι:

Occupational exposure of hairdressers and barbers and personal use of hair colourants; some hair dyes, cosmetic colourants, industrial dyestuffs and aromatic amines. Summary of data reported and evaluation , v.57.

Τα αποτελέσματα της μελέτης αναφέρουν ότι στον αντρικό πληθυσμό κομμωτών και κουρέων το ποσοστό του καρκίνου της ουροδόχου κύστης είναι από 20% μέχρι 60% υψηλότερο από τον γενικότερο πληθυσμό. Ο κίνδυνος είναι «μικρός αλλά σταθερός» και είναι λιγότερο εμφανής στο γυναικείο πληθυσμό.

Επίσης η μελέτη έδειξε μια αύξηση του 30% σε καρκίνο του λάρυγγα, σε αντρικό και γυναικείο πληθυσμό, το οποίο ένα μέρος του οφείλεται σε υψηλά ποσοστά καπνίσματος των συγκεκριμένων επαγγελματιών. Επίσης σε μεμονωμένες περιπτώσεις γυναικών, παρουσιάστηκαν γυναικολογικοί καρκίνοι και Non Hodgkin λέμφωμα

Στην παρακάτω ηλεκτρονική διεύθυνση θα βρείτε όλο το κείμενο της μελέτης:

<http://monographs.iarc.fr/ENG/Monographs/vol57/volume57.pdf>

ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, αναγνωρίζοντας τη σπουδαιότητα της ανάδειξης των θεμάτων ασφάλειας και υγείας στην εργασία, αναλαμβάνει την πρωτοβουλία να ανακηρύξει τον **Απρίλιο 2008**, ως **Μήνα Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία**. Με αφορμή την ανάδειξη της σπουδαιότητας του θέματος το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, με την αρμόδια για τα θέματα ασφάλειας και υγείας στην εργασία **Γενική Διεύθυνση Συνθηκών και Υγιεινής της Εργασίας** και το **Σ.Ε.Π.Ε.**, προγραμματίζει δράσεις τον Απρίλιο αλλά και τον Μάιο:

Διοργάνωση τριών ενημερωτικών ανοιχτών εκδηλώσεων στην:

- **Καλαμάτα** - Ημερίδα στις 12 Απριλίου,
- **Ξάνθη** - Ημερίδα στις 9 Μαΐου,

με περιφερειακό χαρακτήρα και σε συνεργασία με το **Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων**, με θέματα την ασφάλεια και υγεία στην εργασία, την πρόληψη του επαγγελματικού κινδύνου και την ασφάλεια και υγεία στις αγροτικές εργασίες.

- **Αθήνα** - Ημερίδα στις 12 Μαΐου με θέματα την ασφάλεια και υγεία στην εργασία, την πρόληψη του επαγγελματικού κινδύνου και τα μυοσκελετικά προβλήματα-εργονομία.

Στις ημερίδες καλούνται να συμμετάσχουν φορείς της πολιτείας, οργανώσεις των εργοδοτών και των εργαζομένων, επιμελητήρια, επιστημονικοί φορείς, εκπαιδευτικά ιδρύματα, άλλοι φορείς που εμπλέκονται στον τομέα της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων, τεχνικοί ασφάλειας, γιατροί εργασίας, τεχνικοί και υγειονομικοί επιθεωρητές, στελέχη του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας κ.ά.

Πέμπτη 22 Μαΐου 2008,

Αμφιθέατρο Αντικαρκινικού Νοσοκομείου Μεταξά Πειραιά

Ημερίδα Αντικαρκινικού Νοσοκομείου Μεταξά « Ασφάλεια και Ποιότητα στο Εργασιακό Περιβάλλον»

Διοργάνωση: Διεύθυνση της Νοσηλευτικής Υπηρεσίας του Αντικαρκινικού Νοσοκομείου Μεταξά Πειραιά

Πληροφορίες: Υπεύθυνη Εκπαίδευσης, Βασταρδή Μαρία,

τηλ.210-4284444 (εσωτ. 1730),

Διεύθυνση Νοσηλευτικής Υπηρεσίας τηλ., φαξ 210-4515359

14-16 May 2008, Corunna

6th International Conference on Occupational Risk Prevention.

Note: Organized by Galician government, in collaboration with the Universitat Politècnica de Catalunya, University of Central Florida, Technische Universiteit Delft (TUDelft), Università degli Studi di Milano and Tempere Universtiy of Technology.

Theme: 'Commitment towards prevention: a corporate responsibility'.

Information: General Secretariat, Ms. Natalia Méndez, ETSEIB (School of Industrial Engineering), Technical University of Catalonia, Av. Diagonal 647, Planta 10, Spain.

Phone: (+34) 93 401 17 58. **Fax:** (+34) 93 401 25 78. **E-mail:** info@orpconference.org.

URL: http://www.prevencionintegral.com/@media/publicidad/peticion_ORP08_eng.htm

27-28 May 2008, Munich

European Conference "The new Machinery Directive - The expectations of prevention experts regarding standardization"

Note: Organized by the Commission for Occupational Health and Safety and Standardization (KAN) and the German Statutory Accident Insurance (DGUV)

Information: Secretariat Alte Heerstraße 111 53757 Sankt Augustin, Germany

Phone +49 2241 231-03 **Fax** +49 2241 231-34 64 **e-mail:** info@kan.de

URL: <http://www.kan.de>, <http://www.kan.de/pdf/mail/eng/07-12-18e.pdf>

2-4 June 2009, Montreal, Quebec

4th International Conference on Whole-body Vibration Injuries.

Note: Organized by the Institut de recherche Robert-Sauvé en santé et en sécurité du travail (IRSST) and Concave Research Centre, Concordia University.

Themes: Epidemiology; Health effects and injuries; Physiological measurements; Pathological investigations; Biodynamic measurements; Models and analogues; Measurements of exposures; Seating dynamics; Other preventative measures; Guidelines and standards compensation &

legal implications; Vibration and ergonomics; Vibration control and intervention methods.

Information: Vibration Conference 2009, IRSST, 505, boulevard De Maisonneuve West, 15th floor, Montréal, Québec, H3A 3C2, Canada.

Phone: (+514) 288-1551. **Fax:** (+514) 288-7636.

E-mail: Vibrations2009@irsst.qc.ca.

Internet: <http://www.irsst.qc.ca/en/home-vibrations-2009.html>.

1-6 June 2008, Department of Geography, University of the Aegean, Mytilene, Lesvos, Greece

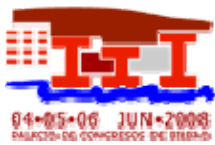
International Conference “Studying, modelling and sense making of planet earth” Διεθνές συνέδριο «Σπουδή, μοντελοποίηση και κατανόηση του πλανήτη Γη»

Διοργάνωση: Τμήμα Γεωγραφίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου (υπό την αιγίδα του Τομέα Φυσικών Επιστημών της Unesco)

Information: Θανάσης Κίζος, τηλ. +30 22510 36447, Γραμματεία : Μαριτίνα Κοράκη, τηλ. +30 22510 36464

E-mail: earth_conference2008@aegean.gr

Internet: http://www.aegean.gr/geography/earth-conference2008/gr/main_fr.htm

4-6 June 2008, Bilbao

III International Conference on Health and Safety at Work

Note: Organized by Gobierno Basco Departamento de Justicia, Empleo y Seguridad Social, OSALAN – Instituto Vasco de Seguridad y Salud Laborales

Technical Office: POOL BUREAU

Alda, Mazarredo, 39 2°C 48009 Bilbao – Spain, Tel.: +34 94 423 52 11 Fax: +34 94 423 04 87

E-mail: info@congresswork.org URL: <http://www.congresswork.org/>

2-4 June 2008, Almåsa Konferens, Västerhaninge, Sweden (outside of Stockholm)-Disability at the work place

Contact: Gunilla Rasi, NIVA, Topeliuksenkatu 41 a A, FIN-00250 Helsinki, Finland, Tel: +358 30 474 2498,

E-mail: gunilla.rasi@ttl.fi

URL: www.niva.org/2008_courses_and_workshops.htm

9-13 June 2008, San Jose, Costa Rica

20th International Conference on Epidemiology in Occupational Health (EPICOH-2008) (9-11 June) and 10th International Symposium on Neurobehavioural Methods and Effects in Environmental and Occupational Health (NEUREOH-2008) (11-13 June).

Note: Organised by the Central American Institute for Studies on Toxic Substances, Universidad Nacional (IRET-UNA), Heredia, Costa Rica, in collaboration with the International Commission of Occupational Health (ICOH).

Theme: Multiple exposures, multiple effects.

Topics: Exposure assessment and modelling; biomarkers; pesticides; physical, chemical, biological and psychological hazards; occupational injuries and diseases; informal sector; neurotoxic disorders.

Information: Jennifer Crowe, MPH - Conference Secretary, EPICOH-NEUREOH 2008, IRET PO Box 86 - 3000, Heredia, Costa Rica.

Phone: (+506) 853-5957 (+506) 277-3429. **Fax:** (+506) 277-3583.

E-mail: info@epicoh-neureoh2008.com and jencrowe7@hotmail.com.

Internet: www.epicoh-neureoh2008.com.

29 June - 4 July 2008, Seoul, Korea

XVIIIth World Congress on Safety and Health at Work.

Note: Organized by the International Labour Organization (ILO), the International Social Security Association (ISSA) and the Korea Occupational Safety and Health Agency.

Theme: Safety and Health at Work: A Societal Responsibility

Information: Congress Secretariat, Korea Occupational Safety and Health Agency, 34-4 Gusan-dong, Bupyeong-gu, Incheon, Republic of Korea

Phone: (+82) 32 5100 740/748/749. **Fax:** (+82) 32 512 8482

E-mail: safety2008@kosha.net.

Internet: www.safety2008korea.org.

3-5 July 2008, BGAG, Dresden, Germany

8th Training & Innovation - Intercultural Dialogue in Work and Health

Note: Organized by BGAG – Institute Work and Health of the German Statutory Accident Insurance

Information: Anja Koehler/BGAG, **fax:** +49 351 457-201612

E-mail: Anja.Koehler@dguv.de

URL: http://www.enetosh.net/webcom/show_article.php/ c-29/ nr-75/ p-1/i.html

<http://www.dguv.de/bgag/de/veranstaltungen/tundi/2008/index.html>

3-4 July 2008, Porto, Portugal, Oporto Congress Center - Edifício da Alfândega 8th International Congress on Occupational Safety and Health at Work

Note: Organized by the Ordem dos Engenheiros (Professional Engineers Association) in the northern region of Portugal, with the cooperation of the Portuguese Work Conditions Authority (ACT) and the Portuguese Association for the Occupational Safety and Health at Work (APSET).

The proposed topics are:

- Occupational Safety Management, Occupational Hygiene Management,
- Occupational Health Management, Work Related Musculoskeletal Disorders,
- Construction Safety,
- Occupational Road Safety,
- Education and Training for the Safety and Health at Work,
- Risk Assessment – Methodologies,
- Psychosocial Risks,
- Occupational Safety and Health Management Systems

Information: Ordem dos Engenheiros - Região Norte, Rua Rodrigues Sampaio, 123 4000-425 Porto,

Tel.: +351 22 207 13 00, **Fax:** +351 22 203 96 47

Email: atividades@oern.pt, <http://www.oern.pt>, ACT, Praça de Alvalade, 1 1749-073 Lisboa,

Tel.: +351 21 792 45 93, **Fax:** +351 21 792 45 32

<http://www.act.gov.pt/>

URL : <http://cis2008.engenheiros.pt/en/index.html> <http://www.act.gov.pt/>

14 -

17 July 2008, Las Vegas, NV

2nd International Conference on Applied Human Factors and Ergonomics.

Notes: Jointly organized with the 12th International Conference on Human Aspects of Advanced Manufacturing (HAAMAHA).

Information: Mr. Waldemar Karwowski, University of Central Florida, United States.

E-mail: wkawowski@gmail.com

URL: www.aei2008.org.

9-14 August 2009, Beijing

17th World Congress on Ergonomics - IEA 2009.

Note: Organized by the International Ergonomics Association (IEA).

Information: Congress Secretariat: Chinese Ergonomics Society, Peking University Health Science Center, Beijing 100083, China

Phone: +86-10-8280 1728. **Fax:** +86-10-8280 5315.

E-mail: iea09secretariat@bjmu.edu.cn.

URL: www.iea2009.org

27-30 September 2009, Cracow, Poland, Auditorium Maximumum of the Jagellonian University

5th International Conference on Work Environment and Cardiovascular Diseases

Note: Organized by the ICOH Scientific Committee of Cardiology in Occupational Health and the Nofer Institute of Occupational Medicine (NIOM)

Information: Nofer Institute of Occupational Medicine, 8 Teresy St., 91-384 Lodz, Poland

Phone: +48-42-6314 903, **Fax:** +48-42-6568 331

E-mail: alad@sunlib.p.lodz.pl.

URL: www.imp.lodz.pl/english/niom.htm <http://www.imp.lodz.pl/aktualnosci/ogloszenia01.htm>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Υγιεινή και ασφάλεια στον τομέα των υπηρεσιών υγείας

- *Accidents that occurred in three hospitals in one year* / C. Tellier, M. St.-Vincent, T. Petitjean-Roget, Safety science, 1999, 31(3), σ. 197-212
- *Anxiety, burnout and coping styles in general hospital staff exposed to workplace aggression : a cyclical model of burnout and vulnerability to aggression* / Sue Winstanley, Richard Whittington, Work and stress, 2002, 16(4), σ. 302-315
- *Are psychosocial factors associated with low-back pain among nursing personnel?* / Jens Peter Bonde, Lone Donbaek Jensen, Henrik Gonge, Work and stress, 2002, 16(1), σ.79-87
- *Building for people in hospitals : workers and consumers* / Rosalyn Moran, Robert Anderson, Pascal Paoli (eds).- Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, c1990.- 236 σ., ISBN 92-826-0232-X (118, 1297)
- *Can nurses be employed in 12-hour shift systems?* / Teresa Makowiec-Dabrowska, ...[et.al.], International journal of occupational safety and ergonomics, 2000, 6(3), σ. 393-403
- *The correlation between symptoms, frequent use of dental polymers, and evaluation of health risk* / Houshang Shahnavaz, Emma-Christin Lonnroth, International journal of occupational safety and ergonomics, 1998, 4(4), σ. 411-421
- *Dental surgeons with natural allergy : a report of 20 cases* / E.A. Field, Occupational medicine, 1999, 49(2), σ. 103-107
- *Dysthymic distress and hostile personality characteristics in greek student nurses : a comparative study* / Θ. Μπάζας, ...[κ.ά.], International journal of nursing studies, 1985, 22(1), σ. 15-20 (Ειδική συλλογή άρθρων 253)
- *The effectiveness of graded activity for low back pain in occupational healthcare* / I.A. Steenstra, ... [et.al.], Occupational and environmental medicine, 2006, 63(11), σ. 718-725
- *Ergonomic risk factors associated with the practice of dental hygiene : a preliminary study* / S.W. Horstman, Freya S. Horstman, Breca C. Horstman, Professional safety, 1997, 42(4), σ. 49-53
- *Exposure to bloodborne pathogens in the hospital* / Ronald T. Dobos, Professional safety, 2000, 45(2), σ. 29-31
- *Health and neuropsychological functioning of dentists exposed to mercury* / K.A. Ritchie, ...[et.al.], Occupational and environmental medicine, 2002, 59(5), σ. 287-293
- *Handbook of modern hospital safety* / William Charney.- Boca Raton : Lewis Publ., 1999.- 1049 σ., ISBN 1-56670-256-9 (3672)
- *Health and hospital professions : workshop report* / Jon Richards, Θεώνη Κουκουλάκη, TUTB Newslet-

ter, 2001, (15-16), σ. 53-55

- Health risks in dental laboratories : dental laboratories can be made safety by educating workers about the proper use of methyl methacrylate and vibratory tools. C.H. discusses the importance of providing a safe working environment for dental technicians / Catherine Hodson, Occupational health, 1996, 48(6), σ. 200-201
- *Health surveillance for hospital employees exposed to respiratory sensitizers* / J. Smedley, D. Coggon, Occupational medicine, 1996, 46(1), σ. 33-36
- *Hepatitis B: are you protected? A recent study shows that a high percentage of nurses consider themselves protected against hepatitis B despite failure to complete and, in some cases, to start a vaccination programme* / Lin Norris, Jen Edgar, Occupational health, 1996, 48(6), σ. 210-211
- *Hospital laundry workers – an at – risk group for hepatitis A?* / A. Portelli, M.A. Borg, Occupational medicine, 1999, 49(7), σ. 448-450
- *How bad is violence in hospitals? : industry experts consider the extent of the problem and the worth of OSHA’s draft guidelines* / Kris A. Mainellis, Safety + Health, 1996, 153(1), σ. 50-54
- *Latex allergy : epidemiological study of 1351 hospital workers* / Sidney Siu, ...[et.al.], Occupational and environmental medicine, 1997, 54(5), σ. 335-342
- *Latex glove allergy: the HIV threat has brought about a surge in the use of gloves by health care workers, but the increased use of disposable latex gloves has resulted in cheaper, yet inferior gloves with high levels of allergens* / Philippa Turner, Occupational health, 1997, 49(2), σ. 57-60
- *Managers’ perception of the role and continuing education needs of occupational health nurses* / Anna L. Dorward.- Suffolk : HSE, 1993.- 52 σ., ISBN 0-7176-0645-7 (651)
- *Management of poisoning : a handbook for health care workers* / J.A. Henry, H.M. Wiseman.- Geneva : WHO, UNEP, ILO, c1997.- xiv, 314 σ., ISBN 92-4-154481-3 (3956)
- *Manual handling injuries in health care workers* / Dianne Gardner, Nerida Bewick, International journal of occupational safety and ergonomics, 2000, 6(2), σ. 209-221
- *Musculoskeletal symptoms among dentists in a dental school* / B.E. Moen, K. Bjorvatin, Occupational medicine, 1996, 46(1), σ. 65-68
- *Musculoskeletal symptoms and job strain among nursing personnel : a study over a three year period* / Malin Josephson, ...[et.al.], Occupational and environmental medicine, 1997, 54(9), σ. 681-685
- *The occupational health nurse in Ireland and Italy* / Gabriela Pecchi, Occupational health, 1997, 49(5), σ. 196
- *Occupational health nurses : an OHR survey* / John Ballard, Occupational health review, 1996, (59), σ. 9-16
- *Preliminary study of cytogenetic damage in personnel exposed to anesthetic gases* / Ruzica Rozgai, Vilena Kasuba, Anamarija Jazbec, Mutagenesis, 2001, 16(2), σ. 139-143

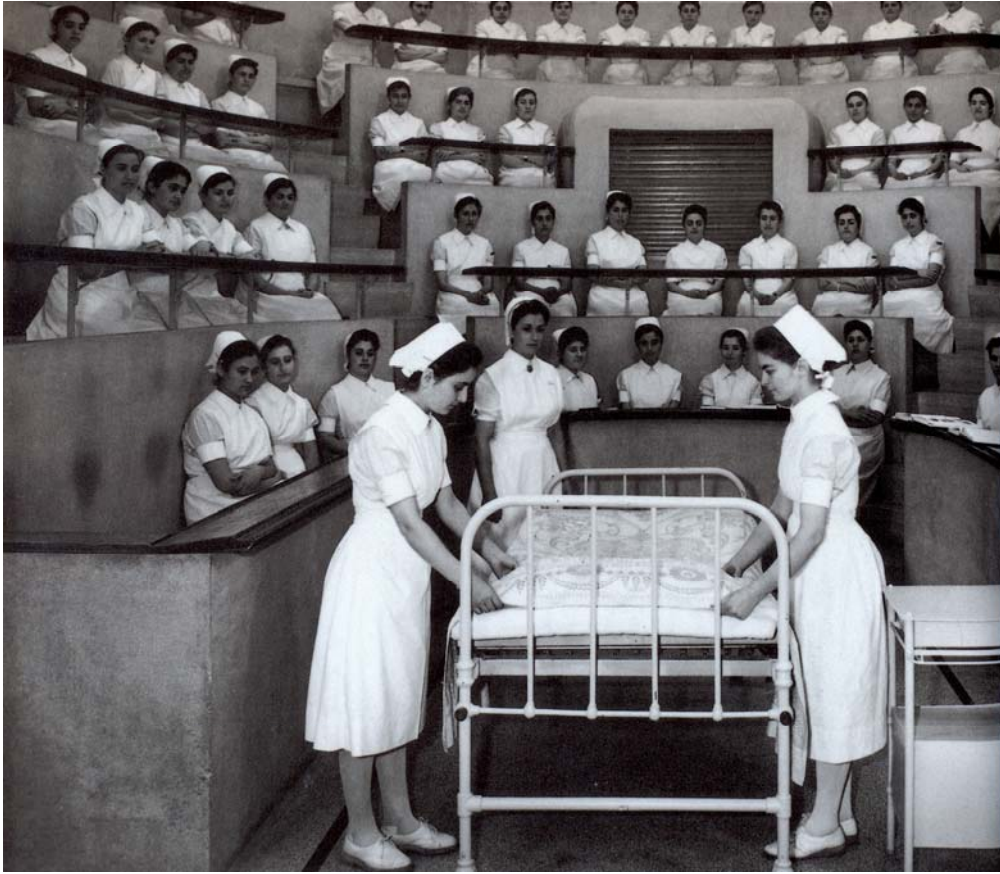

- ***Radiation-induced chromosomal aberrations and haematological alterations in hospital workers*** / R. Rozgaj, ...[et.al.], Occupational medicine, 1999, 49(6), σ. 353-360
- ***Radiation protection and quality assurance in dental radiology: the safe use of radiographs in dental practice*** / Paul F. Van der Stelt, Julien L. Garsou.- Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 1995.- 22 σ., ISBN 92-827-4530-9 (2377)
- ***Reported needlestick and sharp injuries among health care workers in a greek general hospital*** / Σ. Πουρνάρας, ...[κ.ά.], Occupational medicine, 1999, 49(7), σ. 423-426
- ***Risks to health care workers in developing countries*** / Charles Sagoe-Moses, ...[et.al.], The new England journal of medicine, 2001, 345(7), σ. 538-541
- ***Stress and psychiatric disorder in healthcare professionals and hospital staff*** / Ashley Weinberg, The lancet, 2000, 355(9203), σ. 533-537
- ***Survey of the use of personal protective equipment and prevalence of work related symptoms among dental staff*** / Sherwood P. Burge, ...[et.al.], Occupational and environmental medicine, 1997, 54(2), σ.125-134
- ***Train nurses to take time for back safety*** / Sally Turner, 1996, Safety + Health, 154(3), σ. 64-69
- ***Violence in the nursing profession : occupational and lifestyle risk factors in Swedish nurses*** / Inga-Lill Petterson, Judith E. Arnetz, Bengt B. Arnetz, Work and stress, 1996, 10(2), σ. 119-127
- ***Work practice and some adverse health effects in nurses handling antineoplastic drugs*** / S. Krstev, B. Perunicic, A. Vidakovic, La medicina del lavoro, 2003, 94(5), σ. 432-439
- ***Work-related stress and musculoskeletal pain among female hospital staff*** / Sven Svebak, Reidar J. Mykletun, Edvin Bru, Work and stress, 1996, 10(4), σ. 309-321
- ***Working conditions in hospitals in the European Union*** / Ria Verschuren, Sonja Nossent, Bert De Groot.- Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 1995.- xvi, 79 σ., ISBN 92-827-5776-5 (1682, 2731, 2732)
- ***Απολύμανση ενδοσκοπίων σε νοσοκομεία και επαγγελματικοί κίνδυνοι υγείας*** / Θεόδωρος Μπάζας, Εφαρμοσμένη κλινική μικροβιολογία και εργαστηριακή διαγνωστική, 1989, 4(6), σ. 251-258 (Ειδική συλλογή άρθρων 254)
- ***Επαγγελματική έκθεση στους ιούς ηπατίτιδας B-C και HIV***/Νικόλαος Κομιτόπουλος, Νέα Υγεία, 2007, 55, σ.7
- ***Η επαγγελματική εξουθένωση ως συνέπεια έκθεσης στο επαγγελματικό στρες στο χώρο υγείας*** / Φώτιος Αναγνωστόπουλος, Νέα Υγεία, 2007, 55, σ. 5
- ***Επαγγελματικοί κίνδυνοι κατά την άσκηση της οδοντιατρικής*** / Αναστασία Μιχαηλίδου.- Αθήνα : Υγειονομική Σχολή Αθηνών, 1989.- 20 σ. (3147)
- ***Επαγγελματικοί κίνδυνοι από φυσικούς και χημικούς παράγοντες σε προσωπικό νοσοκομείων = occupational dangers from physical and chemical factors in hospital*** / Χαρίλαος Ανδρέου, Ιατρική της εργα-

σίας, 1991, 3(4), σ. 207-212

- **Οι επαγγελματικοί κίνδυνοι της υγείας του υγειονομικού προσωπικού των νοσοκομείων : επισκόπηση της βιβλιογραφίας** / Θεόδωρος Μπάζας, Ιατρικά χρονικά, 1983, 6(5), σ. 455-466
- **Επαγγελματικός κίνδυνος στους οδοντοτεχνίτες** / Βαρβάρα Βασιλειάδου (3131)
- **Ηπατίτιδα τύπου Β : ένας επαγγελματικός κίνδυνος για τους λειτουργούς υγείας** / Παναγιώτης Γ. Γκούρλας.- Αθήνα : Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας, 1994.- 41 σ. (3136)
- **Κανόνες και μέσα πρόληψης για περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης στο οδοντιατρείο** / Ιφιγένεια Τόλη, Ελευθέριος Ντόκος, Παναγιώτης Γ. Γκούρλας, Ιατρική της εργασίας, 1991, 3(2), σ. 91-94
- **Καταγραφή κινδύνων και μέτρα πρόληψης σε εργαστήρια νοσοκομείων** / Ειρήνη Σχίζα.- Αθήνα : ΕΛΙΝΥΑΕ, 1999 (4719)
- **Κίνδυνοι από την άσκηση του οδοντοτεχνικού επαγγέλματος** / Απόστολος Αξιωτάκης.- Αθήνα : Υγειονομική Σχολή Αθηνών, 1993.- 9 σ. (3152)
- **Κίνδυνοι και μέτρα πρόληψης λοιμώξεων στο οδοντιατρείο** / Ι.Γ. Τζούτζας, Γ.Χ. Λάσκαρης.- Αθήνα : Κέντρο ελέγχου ειδικών λοιμώξεων, 1994.- 24 σ. (1156)
- **Κίνδυνος του νοσηλευτικού προσωπικού από λοιμώδη νοσήματα** (3160)
- **Ο ρόλος και η ανάγκη της συμβολής του νοσοκομείου της Ελευσίνας στην προστασία και προαγωγή της υγείας των εργαζομένων σε σχέση με τους επαγγελματικούς κινδύνους : σεμινάριο «Υγιεινή και ασφάλεια» (1992, 3-4 Νοεμβρίου, Αθήνα)** / Χ.Κ. Χατζής.- (1776)
- **Σύστημα διαχείρισης υγείας και ασφάλειας κατά την εργασία σε νοσοκομείο : με βάση το πρότυπο ΕΛΟΤ 1801** / Μανώλης Βελονάκης, Φωτεινή Τσαλίκoglου.- Αθήνα : Παρισιάνος, c2005.- xiii, 362 σ., ISBN 960-394-295-2 (4677)
- **Τεχνολόγοι ιατρικών εργαστηρίων : συνθήκες εργασίας στο Περιφερειακό Γενικό Νοσοκομείο Αθηνών «Αλεξάνδρα»** / Κωνσταντίνος Λιτσάκης.- Αθήνα : Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας, 1997.- 34 σ. (3129)
- **Υγιεινή και ασφάλεια της εργασίας στους χώρους του νοσοκομείου : 1ο πανελλήνιο συνέδριο για τη διοίκηση τα οικονομικά και τις πολιτικές υγείας (Αθήνα, 14-17 Δεκεμβρίου 2005)** / Ελληνική Εταιρεία Ιατρικής της Εργασίας και Περιβάλλοντος ; Θ. Κ. Κωνσταντινίδης (επιμ.).- 123 σ. (4727, 4728)
- **Ψυχοσωματική υγεία και εργασιακό στρες των εργαζομένων σε ελληνικά νοσοκομεία** / Αλέξανδρος Σταμάτιος Αντωνίου, Χαρά Τζαβάρα, Νέα Υγεία, 2005, 47, σ. 8
- **Ωράρια εργασίας και νυχτερινή εργασία στα νοσοκομεία** / Βασίλης Δρακόπουλος, Νέα Υγεία, 2007, 55, σ. 6

ΙΣΤΟΡΙΚΟ e-ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ

Μαθητευόμενες νοσηλεύτριες παρακολουθούν την πρακτική διδασκαλία.

Ακόμα και στις αρχές της δεκαετίας του '60 κατάλληλα επαγγέλματα για τις γυναίκες θεωρούνται όσα «αξιοποιούν» τις «έμφυτες» δεξιότητές τους. Αρκεί να ρίξουμε μια ματιά στα εγχειρίδια «οικοκυρικών» της εποχής: οι γυναίκες είναι ταγμένες στη φροντίδα των παιδιών και των ηλικιωμένων, στις χαρές της κουζίνας και του πλυσταριού, στη λεπτοδουλειά της βελόνας.

(Φωτό: Αφοί Μεγαλοκονόμου)

Από το βιβλίο: **Η Ελλάδα του μόχθου 1900-1960** (συλλογή Νίκου Πολίτη),
Ριζάρειον Ίδρυμα, 2005

**ΜΗΝΙΑΙΟ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ
ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ
ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΗΣ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ (ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.)**

Λισσίων 143 & Θειοσίου 6
104 45
ΑΘΗΝΑ

Τηλ.: 210 8 200 100
Fax: 210 8 200 222
Email: info@elinyae.gr

[http://
www.elinyae.gr](http://www.elinyae.gr)

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΥΓΙΕΙΝΗΣ & ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Συλλογή και επιμέλεια υλικού
Φανή Θωμαδάκη
Κωνσταντίνα Καμάλη

Τεχνική επεξεργασία και επιμέλεια
Ελένη Ζαρέντη
Αλέξης Λεχουρίτης